

РОЗСВІТ

Часопись полонених
громади „Самостійна Україна“.

ПЕРЕДПЛАТА:

(Ціна одного примірника 2 ф.)
На місяць у таборі . . . 20 ф.
„ „ поза табором . . . 50 „
„ півроку у таборі 1 м. 20 „
„ „ поза табор. 1 „ 80 „
„ рік у таборі . . . 2 „ — „
„ „ поза табором 3 „ — „

А Д Р Е С А:

Ukrainisches
Sekretariat
in Rastatt (Baden).

(Комітет видавництва).

Видає: Видавництво „Український Рух“.

Виходить два рази на тиждень.

ВІСТІ З УКРАЇНИ.

Український військовий зїзд у Києві.

Яку потужну силу й який широкий розмах має український рух у Росії видно з того, що рух той обняв усе українське життя в його частинах.

Найновіші часописи, які прийшли з Росії, приносять вісти про український військовий зїзд, якого результатом (вислідом) було утворення Української Військової Генеральної Ради.

Про цей зїзд приносить „Кієвская Мысль“ і інші російські часописи такі подробиці:

Зїзд почався дня 18. травня н. ст. в Києві й тривав два дні. Збори відбувалися в будинку Педагогічного Музею. Зїзд скликано за почином Української Центральної Ради та Комітету по організації українського війська. Скликуючи зїзд, Українська Центральна Рада звертала ся до української фракції (тоб то частини) Петербурзької Ради робітничих і салдатських депутатів із проханням, щоб ця подбала, щоби Рада робітників і салдатів вислала своїх заступників на зїзд. Рада робітників і салдатів підтримала це прохання перед окремими військовими частинами. На зїзді були представники від усіх військових частин, як фронтних, так і задніх, і представники від балтійської й чорноморської фльоти—загалом на зїзді було 700 представників.

Зїзд відкрив президент Української Центральної Ради професор Грушевський, якого учасники зїзду повтали бурливими оплесками та окликами: „Слава“.

У склад президії вибрано: С. Петлюру (від фронту) поручника Міхновського (від задів) матроса балтійської фльоти Письменного (від фльоти) і В. Винниченка (від Української Центральної Ради). Почесним президентом вибрано проф. Грушевського та запрошено у склад президії ще команданта першого українського полку імени Богдана Хмельницького, полковника Капкана.

Ділова частина зїзду почала ся промовою президента С. Петлюри:

Бесїдник говорив: „Чолом представникам української армії, що в тяжку, непевну хвилину заявила ся на зїзді, щоби виявити волю тих організацій, котрі їх вибрани. Сьогодні перед українською нацією відкривають ся виляди широкого національного життя. Свідомість того наповняє серця Українців великою радістю! Бесїдник у дальшій тягу своєї промови вказав на вагу зїзду та на кінець завїзав зїзд, щоби той тверезо й поважно обсуджуючи всі справи, використав дорогий час для творчої національно-політичної праці.“

Дальше оголошено таку програму зїзду:

- 1) Боротьба з дезерцією;
- 2) Утримання дисципліни;
- 3) Заклик до українського селянства в справі помочі, прокормлення армії;
- 4) План переведення одноплемінности полків і військових частин без найменшої шкоди для воєнної організації.
- 5) Справа офіцерів, командного складу полків, що організують ся;
- 6) Справа доповнювання полків і військових частин, що організують ся, тільки Українцями.

Цю програму зїзд прийняв без змін.

У справі устрою України ухвалив зїзд ряд рішень. Зїзд постановив жадати, щоби всю адміністрацію на Україні негайно перебрани всі нації (народности), які заселяють Україну, по засаді пропорціональности (рівномірности) та щоби зі державного скарбу внаслідовано грошеві суми в розпорядимість Української Центральної Ради на українські національні (народні) потреби.

Дальше зїзд ухвалив: Від осени 1917. року тимчасове правительство повинно завести науку в школах України на українській мові зі забезпеченням прав меншости. Зїзд уважає обовязковою українську середню і висшу освіту. Здїйсненню сього поручаєть ся Українській Центральной Раді.

Військову освіту аж до відкриття української Академії генерального штабу треба переводити в життя в українським дусі. В наукових військових командах армії і фльоти наука Українців повинна по можности відбувати ся в українській мові.

У земельній справі відбуло ся спільне засідання членів зїзду з членами кооперативного зїзду, в результаті котрого прийнято таку резолюцію: „Право власности на землю автономної України повинно належати виключно до народу. Умови розділу землі установить український Сейм на основі справедливости й рівности всіх тих, що живуть на Україні. Користувати ся лісами, водними й мінеральними багатствами повинен загал“.

У харчовій справі прийнято ухвалу, в котрій говорить ся про необхідність передати всю харчову справу в руки зорганізованого селянства.

Зїзд звернув ся до салдатів Українців із таким покликом:

„Товариші салдати! Український військовий зїзд просить вас для ратунку України й Росії стримати ся від самовільних покидувань частин. Такою дезерцією можна стратити звоювану волю. Обєднання українських частин переведеть ся плянним способом“.

Дальше Український військовий зїзд з огляду на те, що у військ утомлених за 3 роки війни зменшила ся боєва енергія й дисципліна, а справі оборони грозить небезпека,—признав необхідним як найшвидше розпочати боротьбу з таким упадком духової і дієвої сили. Для зміцнення військових частин у одну цілість потрібна негайна націоналізація української армії; всі офіцери й салдати повинні виділитися в окремі часті. На фронті виділення відбувають ся ступенево, що торкаєть ся фльоти на Балтійським морі, треба доповнювати деякі кораблі з українських команд. У Чорноморській фльоті, яка складаєть ся переважно з Українців, дальше доповнювання переводить ся виключно з Українців. Для практичного здїснення треба утворити український генеральний комітет, що працював би у звязі з російським генеральним штабом. Старовинні українські прапори, котрі зберігають ся в державних музеях Петрограду, Москви і інших городів, треба негайно передати до київського українського національного музею. Розпорядки про український відділ передано верховному командантові та міністрові війни й вони повинні бути негайно затверджені.

Перший український полк, що формуєть ся у Києві, одержав назву „1-й український полк і.м. Богдана Хмельницького“. Зваживши, що всяка війна є справою не народів, а імперіалістичної політики пануючих клас, постійне військо, як орудє пановання буржуазних клас, не відповідає змаганням народу, тому український зїзд, закладаючи перший фундамент, ставить своїм завданням, щоби українська армія по війні зробила ся армією народу (або: народною міліцією).

Вкінці зїзду вибрано Українську Військову Генеральну Раду. У склад Ради увійшли: генерал Іванов, полковник Павленко, полковник Пилькевич, полковник Капкан, підполковник Поплавко, поручник Чернявський, підпоручник Міхновський, прапорщик Певний, прапорщик Потішко, прапорщик Селецький, рядовий Граждан, рядовий Ровинський, матрос Письменний, авіатор Полозів, лікар Луценко, військовий урядник Гореміка, письменник Петлюра й письменник Винниченко.

За „Ділом“.

Український Генеральний Штаб.

Українське пресове бюро в Льозані (в Швайцарії) подає за російською газетою „Новос Время“ з дня 29. травня, що Українське Правительство (Українська Центральна Рада в Києві—Ред.) утворило Український Військовий Генеральний Штаб, який у порозумінню з Центральною Радою перебирає на себе ведення всіх мілітарних справ України й уходить у зносини з Російським Генеральним Штабом.

Відпоручники українського генерального штабу виїхали вже до Петербурга, щоби нараджувати ся там із російським тимчасовим правительством над ухвалами Українського (військового) зїзду, які головно торкають ся негайного обявлення повної автономії України, організації національного українського війська й передачі чорноморської фльоти, в руки Українців. („Berner Bund“).

Українські часописи на російській Україні.

Російські часописи подають, що на російській Україні виходять тепер отсі часописи:

Передовсім чотири щоденники:

- 1) „Нова Рада“, виходить з 25. марта в Києві, як орган „Товариства для підмоги літературі, науці й штуці“ під редакцією А. Ніновського.
- 2) „Робітнича газета“, центральний орган укр. Соц.-Демократ. Робітн. Партії. Виходить з 30.го березня в Києві під редакцією Винниченка.
- 3) „Народня Воля“, кооперативна часопись виходить з 30.го цвітня в Києві під редакцією М. Ковалевського.
- 4) „Звенигородська Зоря“, виходить з 1-го травня, як орган звенигородської земської управи під редакцією І. Пищаленка.

Далі слїдуючі тижневники:

- 5) „Боротьба“, орган центрального комітету Укр. Соціально-революційної Партії в Києві.
- 6) „Вільна Україна“, виходить в Умані під редакцією В. Камінського. Видає Союз українських автономістів-федералістів.
- 7) „Київська земська газета“ видання київського губерньського земства.
- 8) „Жіночий Вістник“ вийде в половині червня, як орган „Українського Жіночого Союзу“.
- 9) „Рідне Слово“, видає харківський організаційний комітет у Харкові.
- 10) „Театральні Вісти“ в Києві, як орган укр. театрального організаційного комітету.
- 11) „Чорноморська Рада“ виходить у Новоросійську. За редакцію відповідає пр. Воронін. Видає „Чорноморська Рада“.
- 12) „Громадянин“ виходить у Житомирі, під редакцією Підгірського.

Місячники:

- 13) „Літературно-Науковий Вістник“ виходить у Києві, як орган літератури, науки й громадського життя.
- 14) „Шлях“, вістник літератури, мистецтва та громадського життя виходить у Москві під редакцією Хв. Коломійченка.
- Вкінці виходять ще:
- 15) „Вісти київського губерніяльного Виконального комітету“ видання київського губерньського земства, редакція: член управи В. Прокопович та зав. ред. Б. Дорошкевич.
- 16) „Вістник Товариства „Просвіта“ у Катеринославі.
- 17) „Каменяр“, орган учеників середніх шкіл міста Києва.
- 18) „Комашня“, видання Київського Союзу установ дрібного кредиту. Видає Ф. Матушевський у Києві.
- 19) „Народні Бажання“, виходить у Ольгополі, подільської губернії, як видання ольгопольського відділу Союзу подільських Українців.

20) „Степ“. Періодичне видання українського товариства „Просвіта“ в Павлограді.
 21) „Стерно“, вістник київського українського студентства, виходить у Києві.
 22) „Українське Слово“ виходить під редакцією В. Чеховського в Одесі, як видання одеського українського керівного комітету.
 Крім того багато часописи заповіджено.

Справи на Україні.

„Віст. С. Визв. Укр.“ подає (від власного коресподента в Стокгольмі), що по приватним відомостям справи на Україні стоять далеко краще, ніж се можна судити по російським часописам, які багато фактів із українського життя промовчують, а багатьох не знають. Українська Центральна Рада користується великою популярністю й авторитетом та є справжньою представницею зорганізованого українства. В Петрограді з Українською Центральною Радою дуже числять ся й виявляють схильність йти назустріч її домаганням. Дуже багато важних адміністративних посад обсаджено, більш або менш виразними, але всеж Українцями. Між иньшим губернатором Волині є бувший посол Вязлов, а губернатором Поділля — Максимович. Відчувається ся велика нестача інтелігентних українських сил для обсади різних станових у адміністрації і самоврядуванні, перешкод у сьм Україні зустрічають дуже мало. Українізація земств і міських рад, особливо в менших містах, переводить ся досить успішно. Велику прислугу переводить ся досить успішно. Велику прислугу українському рухові зробили кооперативи, — вони виховали багато гарних громадянських робітників зпоміж селянства й покладали ще за старого ладу початок масової організації сьм верств народу. Тепер організація селянства незвичайно розростається й служить головною підставою цілого українського руху. Інтелігенція також поволі повертається до свого народу, але вона дуже несміла й мінімальна в національних справах. Натомісць селянство виказує велике розуміння своїх потреб цілого народу й краю та в поставленню національної справи дуже радикальне. З огляду на те, що старий режим насадив на Україні сильне культурне й політичне русофільство по містах, яке дальше тримається на центральністичних метод у політиці, відбуваються на сьм такі гострі конфлікти між українством і російщиною та „малорущиною“.

що можуть згодом перейти в конфлікти між містом і селом. Українське населення, зітхнувши свобідно від заборон, із жадобою накинulo ся на українську книжку й газету. За два місяці всі українські книгарні випродали цілий запас своїх книжок, а друк нових книжок дуже утруднений через страшну дорожню паперу та друкарських цін. Видання Союзу доходять до Росії й деякі з них передрукують ся в Києві.

ВІСТІ З РОСІЇ.

Загально-російський зїзд Рад робітничих та солдатських депутатів.

ПЕТЕРБУРГ, 18. червня. Петерб. Тел. Аг. На загально-російськїм зїзді відпоручників Рад солдатських та робітничих депутатів, який зібрав ся в Петербурзі 14. червня, виступив міністер закордонних справ із ось такою заявою про теперішні цілі закордонної політики тимчасового правительства:

„Ми хочемо переглянути всі старі договори зі союзниками, щоби шляхом обопільного порозуміння створити нові на підставах, які затвердила російська демократія (т. зн. мир без анексії і контрибуцій. Ред.). Ми вкїємо всіх засобів, щоби нашу програму прийняли всі союзні держави і в такій спосіб думасмо запобігти розломові між Росією і її союзниками. Найгірший вислід нашої боротьби за мир був би пошкодливий мир із Німеччиною, який міг би пошкодити міжнароднім відносинам й російській ролі в світі. Такий мир означував би, що Росія мусить вступити в союз із осередними державами“. Далі міністер указав у який спосіб тимчасове правительство думає погодити ся зі союзниками в справі перегляду договорів. При цьому міністер додав, що той договір, який зобв'язує союзників не заводити сепаратного мира, переглядати ся не буде.

Після звідомлення міністра Терещенка забрав слово Ленін. Свою промову він розпочав гострою критикою діяльності тимчасового правительства. Особливо нападав Ленін на Керенського.

На думку промовця заклик Керенського до офензивної зрадою справи міжнародної демократії і з цим треба бороти ся найгостріше.

цімї мірами. Нарешті Ленін заявив, що його партія в стані перейняти владу у свої руки і зробить це, наколи знайде потрібним.
 Ленінові відповідав міністер війни Керенський, який між иньшим сказав, що агітація Леніна приносить шкоду як на фронті так і в нутрі держави. Далі міністер поділив ся своїми вражіннями із поїздки на фронт.

Приготовлення до Установчих Зборів.

У склад комісії, яка має виробити закон виборів до Установчих Зборів увійшли заступники різних партій, національностей, союзів і т. д.

Комісія вже приступила до праці в такому складі: Голова—Ф. Ф. Кокошкін. До помочі йому іменувано тимчасове правительство знайомих із цією справою юристів Гессена, Зарудного, В. Маклакова, Набокова й барона Нольде.

Чхейдзе й Брамзон заступають Раду робітників та солдатів.

Від війська на фронті відручниками є один солдат, один унтер-офіцер і один штабовий офіцер.

Партії заступлені так:

- Савіч—октлорист.
- Ефремов—прогресист.
- Вінавер—кадет.
- Станкевіч—трудовик.
- Цедербаум—меньшовик.
- Мякотін—народник.
- Вишняк—соц. революціонер.
- Відпоручники націй:
- Ткаченко й Стамницький—Українці.
- О. Грузенберг і Н. Фрідман—Жиди.
- Гольдман—Латви.
- Валід Хан Талачов і Шакір Мугамедяров—Магометани.

Майштовіч і Мацієвіч—Поляки.
 Шішкіна—Яваин від ліги урівноправнення жінок.

Мають своїх власних відпоручників також Сибір, та Бурати, імена яких невідомі нам.

Реформа місцевої самоуправи.

Із Стокгольму повідомлюють, що в Росії 3. червня видано закон про місцеву самоуправу. Новий закон забезпечує всім горожанам з 20 років без ріжниць релігії, національності та полу право вибрати та бути вибраними до

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Як пригадуєте собі, в останньому мойому фейлетоні з таборового життя обіцяв я незабаром дещо довідати ся й про ті інституції, які тоді не успів відвідати. Правду кажучи, не думав я додержати своєї обіцянки, бо вже другого дня після фейлетону дав був собі слово честі, ніколи не брати ся за перо. Такий страшний гвалт підняв ся, що не доведи Господи. А тепер, оце трохи вихуло, і нечиста сила знов шепче мені на вухо: пиши, та пиши. Бодай тебє сьак, та так! Не відчепиш ся. Ну, добре, думаю, як писати, то й писати.

Встав раненько, так десь аж під косарський сніданок, та й поплентав ся до артистів. Бачите, скаржуть ся, що ніби-то я забуваю їх; так я вже цього разу перше до їх. Заходжу. Бачу, що не тільки я один устаю так рано, вже й тут де-хто встав. Такі, спасибі їм, чемненькі, попросили сїсти. Посідали, розбалакали ся.
 „Як же процвітає ваше товариство?“—питаю ся між иньшим.

„Де там уже процвітає.“—кажуть,—„от так, як із чоловіком, або з рослиною буває, так і з нашим товариством.“

„Як саме?“—питаю.
 „Та так. На приклад візьмемо квітку. Прийде весна, з маленького стебла росте кущ, розвивається, випускає пупянки, а з пупянків листочки, а там, дивись, пишасть ся вже чудова квітка. Кожному тоді приємно дивити ся на квітку та нюхати пахощі. А прийде осінь, квітка вяне, листки опадають, а далі глянеш, а вона вже й „зовсім засохла.“

„Сумно, кажу, сумно.“
 „А вже ж сумно.“
 „А може ви все таки втяли б щонебудь“, пристаю я.

„Ні, не варта. Душно, знаєте.“
 „Та так, кажу, душно. Ну, то всього кращого.“

„Бувайте здорові. Не забувайте.“
 Дякую, кажу, та й пішов собі далі. Підходжу до бараку, що проти кантини, здасть ся 79.

Перед ним стоїть купка людей. Позадирали в гору голови й розбірають щось. Чую один читає (розумна, мабуть, голова) „Ку-вет-шу-ле“

„А що ж то воно за куштуни?“ питає другий.

Мовчать, а перший читає далі: „Школа ми-стєтства.“

„Що воно таке школа, то ми всі знаємо, а ти от скажи, що то за „мистецтва?“

„Сказав би мистецко, так ні ж, бо не похоже.“

Не знати до чого б вони доміркували ся, як би не відчинила ся кантина, а вони всі на це тільки й чекали.

Пішли вони в кантину, а я в школу мистецтва.

Тільки відчинив двері, бачу піч. Не традиційну українську піч із просом, житом або пшенишою пашнею, на якій люблять наші Українці пролежувати цілу зіму, а така якусь химерну, що й простягнути ся на ній нема де.

„На віщо ж Вам ця піч?“ питаю.
 „А от, як заповнимо всю, тоді замуруємо та й випалюємо вироб.“

„Та—ак, кажу. Ну, а працювати ж не душно.“

„Чому не душно. Душно, та що ж зробите, не сидіти ж нам склавши руки.“

Пішли до середини.
 Гай—гай! Отут то квіток! Бідна ж, думаю, ти, раштатська природо. На дворі тільки траву й можна бачити, а туу...

Ну, та пічемо по черзі. На полицях розставлені рядами преріжні вироб: збанки, тикви, глечки, макітри, а що тієї дрібноти, різних там баранців, півнів, коників, свистульок, то годі й перелічити. І все це так розмальовано квітками, та визерунками, що, здасть ся, ти забрав ся до якоїсь цокотухи в город. Тут то бі й гвоздики, й васильки, й кручені паничі й либисток, а що розкі, то аж пихкотять—такі червоної та гарні. Дарма, що подекуди лежала ще глина, а як потягнув носом то... чи то так тільки видало ся мені, не мов рожами та мнитою запахло. Як би не пощупав, то й не повірив би, що воно все з глини, та тільки так розмальовано. Зидить собі (на вухо скажу, полонений) та й малює, а квітки так і ростуть.

„А чого ж то, питаю, иньші блищать, а иньші ні?“

„Ті, що вже випалені, блищать, а ті, що ще будуть випалювати ся, ні.“

Ага,—кажу.

„А вже ж. От, як яка річ вже зроблена, та трохи присохне, то тоді вирізуємо на ній ріжні квітки, визерунки, а потім розмальовуємо, а вже аж потім випалюємо.“

„А як же ці річі роблять ся? питаю далі.
 „Онде, подивіть ся.“

Дивлюся, аж справді, тут і роблять. Сидить собі (теж полонений) та ногами крутить якийсь кружок. Узляв кавалок глини, пожмакав трохи, та як лясне нею об кружок.

Кружок собі крутить ся, а він руками видає лос те, що захотів. Не успів я й табаки понюхати, як уже готова тиковка. Крий тебе силе Божа!

Заглянув ще й туди, де хоронять ся зовсім готові річі. Та тут не беру ся вже й розповідати, а пораю ліпше сходити та самим подивити ся. Що то вже й за славні річі! Узляв я в руки чайничок, так собі невеличкий, тільки славно дуже зроблений, та так уже розмальований, так розмальований.

„Що ж він коштує? питаю ся.
 „Не дорого. Пятнацять марок.“

„Ні, кажу, не дорого, та й поставив його так легенько на полицку, що б, не дай Господи, чого й не стало ся. Бо звісно, річ коштовна, а до гріха не далеко.“

„А ота он макітерка?“—питаю, та вже й не беру в руки.

„Двацять п'ять марок.“
 „Славна, кажу, макітерка, хоч зараз маю вареники.“

Пішов ще в один виділ.
 Тут уже, як то кажуть, уповні господарює „Богемо“*). Палітри, фарби, цїточки, і, як звичайно в малярів, є й недокінчені партрети. Взагалі є на що подивити ся. Хати, такі наші українські, поля, гаї, садки, ставки, знов розкішавдиші, українські дівчата в намистах та у вінках. Пур тобі, не проти ночі згадуючи!

Вам тут, мабуть, весело працювати, кажу.
 „А вже ж весело.“

Ну, працюйте, кажу, на здоровля.
 Попрощає ся, та й до хати. Далі вже не пішов, бо „гарного по трошки“.

Нахом...

*) „Богемо“ назвав французький письменник, же інтелігентну бідноту, як артистів, письменників д.—Ред.

інституції місцевої самоуправи. Далі, після нового закону заводять ся крім повітових земств ще й волосні земства.

Волосні земства мають займати ся такими справами: шкільництвом, судівництвом, матеріальною допомогою сиротам і вдовам, місцевою поліцією й справами санітарними. Крім того волосні земства матимуть право накладати податки, на нерухомі річі (хату, землю і т. п.). Ці гроші йтимуть на місцеві потреби.

Воєвничий настрій Державної Думи.

БАЗЕЛЬ, 18. червня. Агенція Гаваса повідомляє з Петербурга, що Дума прийняла на довірочнім засіданні резолюцію, яка підкреслює, що сепаратний мир із Німеччиною означати ме зраду союзникам, якої вони ніколи не забудуть і будочому поколінню Росії. Цим Державна Дума висловила ся, що в інтересах свободи й рівності, війну треба продовжувати, і Росія мусить розпочати офензиву.

Від себе мусимо додати до цієї цікавої замітки, що Дума, як вища державна інституція, фактично не існує з перших днів революції. З початку Дума відіграла певну роль в політичній житті, але з того моменту, як повстало тимчасове правительтво, а рядом із ним Рада салдацьких та робітничих деп. Дума зійшла з політичної сцени. Жадних прав Дума зараз не має. Ліві депутати із неї явно вийшли, а лишили ся там тільки кадети та прогресисти. Ці панови видали резолюцію, яку ми вище навели. Ред.

Офіцерський конгрес.

СТОКГОЛЬМ, 18. червня. „Утро Росії“ поміщує статтю із приводу офіцерського з'їзду в Петербурзі. Промови делегатів конгреса наводять часопис на дуже сумні думки. „Обидві резолюції з'їзду—каже часопис—свідчать про повний занепад армії. Російський салдат стоїть на таким низьким ступені освіти, що він потребує не дні, а цілі місяці, щоби зрозуміти та переняти ся представленнями про нові цілі війни. Дисципліну знищено остаточно“.

По згаданню „Біржевих Ведомостей“ на засіданні 8. червня дійшло до суперечки між двома частинами офіцерського з'їзду. Більшість стоїть за тим, щоби цілком підірвати „Раду салд. та роб. деп.“, а меншість кличе до підтримання тимчасового правительтва.

Італійська делегація в Петербурзі.

ЛЮГАНО, 18. червня. Петербурзький кореспондент італійської часописі „Штампа“ передає, що італійська соціалістична делегація зустріла досить зимне відношення з боку „Ради сал. і роб. деп.“. Італійці дуже горяче обстоювали за продовженням війни, але Рада в своїй відповіді підкреслила, що справедливий мир можна завести вже тепер і для того не треба ще далі проливати кров. Під час дискусії промовці Ради підкреслили, що стремління італійців заволоніти Далмацією (австрійська провінція) і Левантом (землі в Малій Азії) мають багато спільного зі звичайними імперіалістичними та заборчими цілями.

Незадоволення Керенським.

СТОКГОЛЬМ, 20. червня. (Прив. тел.). Соціалісти революціонери на партійному засіданні з 13. червня, яке відбуло ся в Петербурзі, заявили, що вони не годять ся з воєнною програмою Керенського.

На загальному з'їзді українських селян у Києві дійшло до різких виступів проти міністра війни за те, що він заборонив конгрес (з'їзд) українських салдатів. (Frankfurter Zeitung).

Цікавий документ.

Під таким назвиськом зустрічаємо в „Київській Мислі“ з дня 7. мая (№ 116) ось що: „Ізвєстія“ петроградської Ради роб. і салд. деп. повідомляють, що Чхеїдзе одержав із Парижа лист. Зміст цього листа ось такий (передаємо вповні):

„Честь революціонерам, що йдуть по шляху засновання великої прекрасної й свободної нації.“

Скажіть вашому народові, що союзники звязані з вами на життя й на смерть.

Але, наколи між вами є такі, що, не розуміючи ні своїх обовязків, ні своїх інтересів, пішли б на зраду союзникам, та спробували б завести сепаратний мир, то ми стали би дивити ся на руських, як на своїх найгірших ворогів і це було би кінець Росії.

Щоби зі свого боку одержати почесний мир, ми би передали Петроград і Москву в руки Німців, Японія захопила б усю Азіатську Росію. Ми віддали б Одесу, щоби в такий спосіб вернути свободу Сербії. Ми дозволили би Шведам

захопити Фінляндію і т. д. Ми ще не дійшли до того й надіємо ся йти з вами й далі рука в руку до повної перемоги.

Ось що треба зрозуміти нашим товаришам, які погубили би Росію, наколи би союзники обставили її блокадою та відмовили їй в фінансовій допомозі.

З привітом „Жан де Бокур“.

Що це думки божевільного, чи тайні пляни союзників?

Справа миру.

Чого жадають англійські соціалісти.

СТОКГОЛЬМ, 19. червня. Шведська телеграфічна агенція повідомляє про наради голландсько-скандинавського соціалістичного бюро з представниками більшості англійських соціалістів. Із наради вияснило ся, що англійські делегати мають ось такі жадання: Привернення незалежності Бельгії, повернення північної Франції та її відбудови на кошт Німеччини, незалежність Польщі, урівняння в правах всіх народів Австро-Угорщини.

КОПЕНГАГЕН, 21. червня. Шведська часопись „Соціалдемократен“ доносить зі Стокгольму: Три американські делегати Гольдфарб, Райнштайн і Давидович відбули вчора засідання з голандсько-скандинавським комітетом.

Гольдфарб передав письмєнну заяву американської соціалістичної партії. Другий делегат Райнштайн в розмові зі співробітником часописі „Політекен“ сказав між иньшим, що великі капіталісти Америки дуже настоювали, щоби Вільзон виповів війну. Взагалі стан річий у Америці такий, що ціла управа краєм нахочить ся фактично в руках двох мільярдерів—Моргана і Вальштрета. Донька президента Вільзона, яка вийшла заміж за одного із мільярдерів, багато спричинила ся до того, що капіталісти майже цілком підчинили своєю впливові президента. Останніми часами Вільзон все більше й більше схиляв ся на бік великого капіталу і захищав лише його інтереси. Коли декілька місяців назад у Америці стали переконувати ся, що Росія може завести сепаратний мир з Німеччиною, американські капіталісти вдарили на тревогу.

Всім відомо, що Америка достарчала гроші воюючим державам, а особливо Росії, і тепер американські капіталісти бояли ся втратити те, що вони дали союзникам. Тому вони стали настоювати перед Вільзоном на виповідження війни. Президент був настільки під їх впливом, що не вагаючись втягнув країну у війну.

Що до американських соціалістів, то вони весь час, так і тепер лишають ся неутральними. Вони бажать мира без побідників і побіджених, такого мира, який приніс би користь міжнародному робітництву.

Дипломатичний випадок.

ПЕТЕРБУРГ, 17. червня. Петербурзька телеграфічна агенція доносить, що російське правительтво дало приказ, щоби член національної ради (парляменту) Швайцарії Грім опустив Росію, тому що воно думає, що він є агентом Німеччини. Правительтво зарядило видання і Грім опустив Росію. Цю постанову соціалістичних міністрів Церетелі і Скобелєва одобрив загальний з'їзд Ради робітників і салдатів (який тепер відбуваєть ся в Петербурзі) 640 голосами проти 21.

Ми свого часу подавали в „Розсвіт“, що швайцарський соціаліст Грім виїхав до Росії. Місія його була та, як писали часописі, щоби принести привіт російським революціонерам. Тепер же виявило ся, що Грім окрім тої місії мав ще иньшу, як це показують подробиці цього випадку.

А випадок случив ся так: 27. травня 1917. р. просив Грім швайцарське посольство в Петербурзі, щоби воно переслало членови швайцарської союзної Ради (міністрови) Гофманови телеграму, в якій кажесть ся, що потребу миру в Росії відчуває цілий загаль, що закінчення війни являєть ся, як з боку політичного, так господарського і військового, великою konieczністю. Переговори може перенинити лише німецька офензива на сході. До цього була долучена ще просьба, щоби член союзної Ради Гофман повідомив Гріма про воєнні цілі правительств, бо цим би улєкшено переговори.

На цю телеграму вислав член союзної Ради Гофман до швайцарського посольства в Петербурзі шифровану (писану тайним письмом) телеграму з порученням до посольства, повідомити про зміст телеграми Гріма.

Цю телеграму переловлено десь по дорозі (мабуть у Шведії), відчитано її і оголошено в шведській часописі „Socialdemokraten“. Теле-

грама каже ось що: Німеччина не пічне доти офензиву, доки є вигляди на мирну злагоду з Росією. З багатьох розмов із визначними особами виніс я переконання, що „Німеччина змагає до чесного миру з Росією та стараєть ся і в будучині про тісні торговельні та економічні зносини з Росією й обіцює фінансову підмогу для відбудовання Росії. Також обіцює не встрявати в внутрішні справи Росії, далше обіцює корисне порозуміння про Польщу, Литву і Курляндію, узглядняючи поодинокі народности тих країв, обіцює віддати Росії заняті території (краї) за ті території, які Росія забрала від Австрії. Я переконаний, що Німеччина й її союзники на бажання Росії вийдуть зараз у мирові переговори з союзниками Росії. Що до заборів, то Німеччина не думає збільшувати свою посілість коштом завойованих країн, не думає вона навіть побільшувати ані свою політичну ані економічну власть“.

Наслідком оголошення цієї телеграми було те, що член союзної Ради Гофман мусів уступити. Гофман каже, що він рішив ся на такий поступок на власну руку. Він робив цей крок в інтересі приспішення миру та в інтересах Швайцарії. Також діяльність Гріма осудила парламентарна фракція (частина) швайцарських соціалістів. Грім ще до Швайцарії назад не приїхав. Як приїде, почуємо, як він буде виправдовувати ся. А поки що французькій англійській часописі біють у великий дзвін.

Стокгольмська конференція.

КОПЕНГАГЕН, 17. червня. Стокгольмський кореспондент данської часописі „Політекен“ мав розмову з депутатом Ради Сал. і Роб. Деп., Юліаном Вайнбергом. По словам цього останнього Рада Сал. та Роб. Деп. вислала його з дорученням заснувати бюро для зносин із закордонними державами. Бюро буде складати ся з декількох осіб. Між иньшим в склад його ввійдуть такі діячі, як Аксельрод і Рубанович. Найближчим завданням цього закордонного комітета є ширити між чужими державами точні звідомлення про стан річий у Росії. Для того бюро буде пересилати спеціальні часописи надруковані в німецькій, англійській і французькій мові. Крім того рівночасно передавати муть ся звідомлення Ради Сал. і роб. деп., які „Рада“ буде пересилати або телеграфічно, або спеціальними гонцями. Закордонне бюро Ради буде стремити до того, щоби спростовувати всі брехливі вістки про „Раду“ й російську революцію взагалі, якими зараз переповнюють ся часописи всіх чужих держав. Рівночасно з цим пресовим бюро заснуєть ся в Стокгольмі окрема комісія, яка перебере на себе підготовку до скликання загальної міжнародної соціалістичної конференції. При цім Вайнберг добавив: „Ми покладаємо на цю конференцію багато надій і віримо, що вона дасть незвичайно важкі наслідки. Ця комісія, в яку входять майже всі члени президії „Ради“, має прибути в близких тижнях до Стокгольму.“

Із життя українських таборів.

„Головна Рада“ табору полонених Українців у Фрайштаті ухвалила скликати з'їзд представників всіх українських таборів у Австрії й Німеччині задля випрацювання політичної програми.

Нас повідомляють, що в таборі полонених Українців у Фрайштаті (Австрія) заснуєть ся товариство „Січ“. Раштатська громада щиро вітає змагання товаришів Фрайштадців.

РІЖНІ ВІСТІ.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ДО ФРАНЦІЇ.

Французький соціаліст Каше, якого посилали його товариші до Петербургу для ознайомлення з подіями в Росії й який не так давно повернув до Франції, містить у часописі „Гуманіте“ застереження проти зневажливого відношення французького правительтва та міщанських партій до жадань російських революціонерів. Він пише, що французька преса й французький парламент не доцінюють російської революції. Всі вісти, які надходять із Росії строго цензурують ся у Франції, їм надаєть ся иньший зміст, а тому Франція не може уявити собі ваги й значіння російських подій. Ухвали французького парламенту, а особливо політика Рібо в справі поїздки французьких делегатів на стокгольмську конференцію може пошкодити відносинам поміж Францією а Росією. Ще страшніше для будучини Франції той похід проти російської революції, який зараз ведуть засліплені реакційні сили союзників.

УТОМЛЕННЯ ВІЙНОЮ У ФРАНЦІЇ.

Женева, 18. червня. Герве (французький письменник) пише у своїй часописі „Віктура“ про те, що війна незвичайно втомила французьких солдатів. Про це свідчать усі солдати, що приїжджають із фронту у відпустку. Вони скаржаться на загально тяжке положення, яке викликала занадто довга війна. Крім того солдати скаржаться на їжу, яка останніми часами значно погіршила ся. Богато скарг також і на власну (французьку) артилерію, яка дуже часто обстрілює свої окопи. Положення піхоти ще й тим тяжке, що останніми місяцями, завдяки слабим резервам, приходиться ся по 7 тижнів лишати ся на передових позиціях без зміни.

ІТАЛІЙСЬКІ СОЦІАЛІСТИ.

Стокгольм, 12. червня. „Новое Время“ передає розмову з італійськими соціалістами Лабріола, Лероа, Раймонді і Капа, що зараз перебувають у Петербурзі. Всі вони заявляють, що не думають брати участь у Стокгольмській конференції, яку скликало Голландсько-скандинавське соціалістичне бюро, але хочуть бути присутніми на тій міжнародній соціалістичній конференції, яку збирається скликати у Стокгольмі „Рада солдатських та робітничих депутатів“ Росії.

Загалом італійські соціалісти думають, що постанови Стокгольмської конференції прийме під розвагу лише Російське правительство, тому що воно в більшості складається із соціалістів. Правительства інших союзних держав, які є майже виключно буржуазні, не мусять рахувати ся з постановами соціалістичної конференції.

ВІЙНА.

(Щея німецьких звідомлень.)

ЗАХІДНИЙ ФРОНТ.

Між Ізером та Лісою, потім на протязі від каналу Ла-Басе аж до ріки Скарп тривають артилерійські бої.

Біля Льяну втиснули ся Англіїці в передові окопи Німців. В інших місцях їх наступи відбито.

Здовж Есну не дуже сильна стрілянина гармат.

В Шампанї втиснули ся Французи по сильній підготовці артилерійським вогнем у передні німецькі окопи, але другого дня частину цих окопів Німці відерли назад.

На інших фронтах нічого нового.

Хроніка таборового життя.

ГЕНЕРАЛЬНА СТАРШИНА.

18. червня відбуло ся засідання Генеральної Старшини. До обговорення поставлено ось такі справи: 1. Український Національний Фонд; 2. Фонд українських шкіл на окупованих землях. Окрім цих головніших справ обговорювали ся ще й деякі дрібніші.

Подаючи порядок нарад, голова підкреслив вагу першої й другої справи й зазначив, що вони мусять бути предметом особливого піклування. Після нарад над цими двома справами вирішено, що ними мусять зайняти ся: Національним фондом—Національна секція, а шкільним—Просвітна Рада. Ці обидві організації мусять утворити для цього окремі комісії. Далі, ці організації мусять дбати про те, щоб час-від-часу в часописі поміщували ся статті, в яких би підкреслювала ся вага як одного, так і другого фонду; щоб час-від-часу в таборі заряджували ся вистави, свята, збірки в цілях побільшення цих фондів. Далі Генеральна Старшина рішила післати привіт до Української Центральної Ради в Київ. Цю думку Генеральна Старшина рішила піднести й на Генеральній Раді.

Між іншими дрібнішими справами порушено справу фотографічного товариства, яке в останні часи налічує лише одного члена. Він має виконувати всі функції, що, безумовно, його обтяжує. З огляду на такий стан фотографічного т-ва порішено взяти його під безпосередній догляд Генеральної Старшини, а іменно представника від торгівлі.

ПРОСВІТНА РАДА.

19. червня відбуло ся засідання Просвітної Ради, на якому обговорювало ся цікаве питання:—відношення нашої Пр. Ради до зросту українських шкіл на окупованих українських землях. Із поданих відомостей т. голови виявилось, що хоч школи й відкривають ся, але в людий, що беруть на себе цю ініціативу, окрім доброї волі дуже мало інших засобів за-

для того, щоб задоволити духові потреби українського населення. Відчувається великий брак грошей, шкільних підручників в українській мові й узагалі української літератури, а також і учительських сил.

Далі Просвітна Рада застановила ся над тим, щоб оскільки можливо допомагати місцевим шкільним радам (на окупованих землях). У цій цілі утворено комісії, які мають зайняти ся висилкою відповідної літератури для волинських шкіл, виданням підручників, учебників, у першій мірі букварів і читанок. Президія Просвітної Ради має перебрати ту суму грошей, яка досі склала ся із пожертвовань на волинські школи. Вирішено, щоб Просвітна Рада вжила всіх можливих засобів, щоб збільшити фонд на волинські школи.

Президія просвітної ради доручено завязати тісні зносини з товаришами на робітничих командах, котрі часто присилають прохання вислати їм книжок. Необхідно також час-від-часу посилати членів Просвітної Ради на робітничі команди з відчитами. Нарешті Просвітна Рада уложила розклад вечірних читань у таборі.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ.

На засіданні Ц. К. із 19. червня обговорено справу розділу речей подарунків від Червоного Хреста. Цю справу порішено в такий спосіб: 180 ф. вудженни (ветчини) роздати в таборі; 56 ф. сала післати на робітничі команди, частину билізни роздати у таборі а решту післати на команди; сухі овочі й гречану крупу видати на кухню в таборі й у лязареті; 28 ф. цукру, 270 шт. папірос віддати в лязарет.

В. С.

СПРОСТОВАННЯ:

На поміщені в „Розсвіт“ за 18. VI. с. р. замітки про мій вічевий реферат заявляю:

1) Останніми часами я світових подій зі свого боку зовсім не освітлюю.

2) Події в Росії реферую виключно голосами російської преси так, як вони сюди доходять.

3) Про тайний договір Мілюкова (а не теперішнього, поповненого рос. правительства!) зі союзниками Росії,—який на точці мира має бути кроком назад навіть у порівнанні з подібним договором царського правительства,—я наводив тільки те, що на цю тему писав петербурзький „День“, „Правда“ (орган Леніна) та „Ізвестія“, офіційна часопись „робітничої й солдатської Ради“.

4) Міністра Керенського я „у дубину“ не заганяв, а тільки зазначив невдоволення частини російської преси ізза його змагань до офензиві.

5) Не із „захопленням“, а зовсім другим (протилежним) почуттям згадав я про вчинки рос. анархістів, що, урядуючи вуличні демонстрації в Петербурзі, на своїх чорних прапорах вивішують кличі: „проч із усякими властями“ і т. п.

6) Що галицьким Українцям дозволено тепер у віденській парламенті „говорити по українськи“, я не міг так сказати з тої простої причини, що таке право вони мали вже й до війни.—Я вказав лиш на факт, що славянські бесіди послів будуть від тепер у віденській парламенті на рівні з німецькими заноситись у стенографічний протокол, чого раніше не було.

Інших неоправданих закидів, як гранне на нервах полонених (проти чого я все виступаю), а то й видумок і зовсім наглядної особистої напасти в замітках обох шановних авторів я нарочне в часописі не доторкаюся.

А. М.—вич.

Спростовання.

У 41. (106.) числі „Розсвіт“ в хроніці таборового життя неправильно подано звідомлення що до поділу сала, яке прислав Червоний Хрест.

Це сало розділено ось у такий спосіб:

У таборі на 793 люда по 1½ ф. 1189½ ф., у лязарет на 177 л. по 1½ ф.—265½ ф., Румунам на 112 л. по 1 ф.—112 ф., Англіїцям на 18 л. по 1 ф.—18 ф., добавок у лязарет 4 л. по 1½ ф.—6 ф., у лязарет для тих, що знов прибувають 18½ ф., прибувшим у табор 26 л. по 1 ф.—26 ф., на 59 робіт. ком. на 1302 л. по 2 ф. 2604 ф. Лишило ся в Центральному Комітеті на той випадок, коли прибудуть ще нові люди з робітничих ком. 56½ ф.

Центральний Комітет.

Спростовання.

У числі 41. (106.) „Розсвіт“ в посмертній згадці надруковано: „Максим Береговський умер 11. червня 1916. року“.

Треба читати не 1916. року, а 1917. року.

До товаришів на робітничих командах.

Секретаріат просить товаришів, що працюють поза табором, щоб той, що звертає ся в якійсь справі чи то до секретаріату, чи то до інших таборових інституцій, подавав свою точну адресу, себто: № робітничої команди, назвиско тої команди, свій № і фамілію. Секретаріат не буде розглядати листів тих т.т., котрі не подадуть точної своєї адреси.

Секретаріат.

ТОВАРИШОВІ ПАСИНБОВІ. Ви просите, щоб вашого брата прислати на команду, де працюєте Ви, але не подаєте ні своєї адреси, ні власного №, ні № свого брата. Без цих даних ми не можемо задовольнити Вашого бажання.

Секретаріат.

ВІД КОМАНДАТУРИ ДО ПОЛОНЕНИХ НА РОБІТНИЧИХ КОМАНДАХ.

Полонені, посилаючи в табор гроші, чи то на різного рода замовлення, чи як пожертвування, звичайно цих грошей не наклеюють, а просто кладуть їх у куверти. Така пересилка грошей є дуже непрактична, бо неакцесні гроші гублять ся, тому часто сума грошей у куверті не відповідає тій сумі, що зазначена в листі. Наслідком цього буває багато неприємних зумінь.

Щоби надалі запобігти цим випадкам, командатура наказує полоненим на будуче гроші обовязково наклеювати на папер або вкладати їх у окремі куверти і разом із замовленням відсилати до табору.

Коли полонені будуть строго додержувати ся цього припису, то всі непорозуміння відпадуть.

Командатура.

ОГОЛОШЕННЯ.

Книгарня має на продажі примірники „Розсвіт“ за цілий 1916. р. у оправі. Ціна примірника 5 м. Хто бажає собі придбати цей річний „Розсвіт“, най звернеть ся до книгарні. Гроші просимо висилати разом із замовленням.

Книгарня.

Лесика Семена Волинської губернії, Ковельського повіту Великодлушської волості села Мала-Гуща, який знаходить ся в полоні, шукають його мати й жінка і просять відгукати ся та оповістити про місце його побуту.

Просимо інших таборові часописи передрукувати цю оповістку.

ЖЕРТВИ.

Жертви на т-во «Праця».

Від команд: Райнгенгайм (Ландау)—2 м., Лудвігсгафен Анолін фабрик—20 м., Мунденгайм лаг. Гермергайм—3 м. 27 ф., 252—60 ф., 1807 Буркгайм—4 м. 60 ф.

Від товаришів: 788, 785, 810, 811—2 м. 989—50 ф. 1038, 407, 1070, 329—2 м., 817, 685—1 м., 814, 91, 778, 213—2 м., 1142—1 м., 156 і Славухіна—1 м., 28791—1 м., 22759—1 м., 6817—50 ф., 8959—2 м., 16527—1 м., 16199—1 м. 16385—1 м., 16039—50 ф., 16381—1 м., 16403—1 м., 16464—1 м., 16408—1 м., 16063—50 ф., 16415—50 ф., 18250—50 ф. 18009—50 ф., 18361—1 м., 18203—50 ф., 18292—50 ф. 18472—50 ф., 874—50 ф., 281—50 ф., 1148—1 м., 380—1 м. 219—1 м., 502—1 м., 693—1 м., 873—50 ф., 497—1 м. 23279—20 ф.

Всім жертводавцям комітет т-ва «Праця» скл. сердечну подяку.

ШУКАЄМО

Друкаря (машинного печатника)

до нашої табової друкарні. При зголошенню просимо зазначити: в якому городі працював, скільки років і у кого.

Адреса: Ukrainisches Sekretariat, Rastatt (Baden) в редакцію.